

dem generales et theoreticas, C. systema religionis ac ethices ex omni parte absolutum, bene connexum ac practicum N. Aliud porro est nonnullas sententias, tractatus etiam ac dissertationes edere de religione ac moribus et quidem speculativas et generales, quod fieri utique ab antiquis philosophis potuit, multoque magis a recentioribus, qui tot subsidiis religionis instructi sunt, atque interdum factum esse concedimus; aliud autem integrum, absolutum ac bene constructum præbere totius religionis atque ethices ædificium cum solido fundamento sive auctoritatis sive unitatis atque sanctionis, nec non eum applicatione generalium principiorum ad praxim, quod nusquam ab ipsis factum est, ac seposita revelatione nunquam fiet. Nunquam convenerunt in hominis fine constituendo; nunquam in certis ethices naturalis atque obligationis principis constabiliendis; nunquam stabiles regulas ad applicanda casibus particularibus principia virtutis, prohibitis atque honestatis exhibuerunt; nunquam fines statuerunt, qui præcepta a consiliis seu a perfectione secernant et varios culpæ gradus determinent; nunquam motiva omnibus communia et valida ad impellendum hominem ad virtutem, et retrahendum a vitiis proposuerunt. Mira semper in his omnibus aliisque, a quibus recensendis brevitate gratia abstinemus, viguit ac viget inter philosophos deistas ac rationalistas varietas, qui propterea nunquam ethicen populorum indigentia accommodatam dare potuerunt, nedum cultus, ut ipsi vocant, theoriæ (1). Quare tenebrarum patroni, (id est, catholici seu supernaturalistæ) neque injuste aversantur neque calumniantur scriptores profanos, sed factum referunt, quod nostri lucis amatores nunquam destruent.

Ad 5. D. Inter eos, qui eandem revelationem sequi se professi sunt, sed mutilam ac rejecto ecclesiæ magisterio, magna opinionum varietas obtinuit imo et obtnit, C. qui integram sub auctoritate ecclesiæ, subdist. in opinionibus levioris momenti, quæ nec religionis nec doctrinæ moralis attingunt substantiam ac nondum definitæ sunt, C. secus N. alioquin jam non sunt catholici.

Ad 6. D. In refractariis et perduellibus, C. in catholicis sinceris N.

Ad 7. D. Si hominibus iis uti placuisset, C. si propria sensa potius quam legitimam auctoritatem a Deo constitutam sequi maluerunt N. Deus homini nunquam defuit, ut infra ostendemus, sive per primitivam revelationem, sive per constitutam a se ecclesiam: omnia enim suaviter fortiterque ad finem suum perducere maluit, quin vim inferre videretur

(1) Lockius in suo *Specim. intell. hum.* lib. 1, c. 11, innumera prope exempli varietatis ejusmodi exhibet, quæ inter veteres et recentiores populi s. et philosophos obtinuit. Quod pariter præstitit Heijetius, *serm.* 20, c. 15. Consulatur de hoc argumento Spedalieri, *Diritto dell'uomo* l. iv. c. 14. et seqq., necnon Manzoni, *Sulla morale cattolica*, c. 5. *Sulla distinzione di filosofia morale e di teologia*: ubi egregie hoc argumentum evoluit.

humanæ libertati, cui consultum ipse omni ratione voluit; etsi maxima in se esset atque efficacissima divinitus a se constituta auctoritas. Sed si hominibus magis placuit evanescere in cogitationibus suis, quam eidem obtemperare, sibi imputent, si ortæ divisiones sunt.

PROPOSITIO III. — Cum humana ratio ex se motiva sufficientia non præbeat ad homines in officio continendos atque a vitiis retrahendos, iterum necessitas jure inferitur divinæ ac supernaturalis revelationis etiam in iis, quæ naturali rationis lumine cognosci possunt.

Et hic factum enunciamus quod ab ipsa experientia eruitur; damus enim libenter philosophis, deistis ac rationalistis, humanam rationem cognoscere posse, teneri hominem ad cultum supremo numini præstandum, animam immortalitate esse præditam, præmia pœnasve ipsam manere post mortem, vitium esse fugiendum virtutemque sectandam aliaque id genus plurima, sola etiam inspecta naturæ humanæ conditione ejusque ad Deum relatione. At ubi humanorum animorum sinus introspectantur, inficiari ipsi non possunt ejusmodi notiones sufficientes non esse ad hominem ita regendum, ut in omnibus rebus adjunctis in officio ipse se contineat atque ex virtute agat.

1. Quia non omnes, imo plerique non assequuntur vim naturalium ejusmodi demonstrationum, præsertim quod non pauci philosophi eas in dubium revocaverint, imo aperte negaverint (1).

2. Quia sæpe dantur difficilia rerum adjuncta, in quibus homo constitutus ac sibi relictus, si alia non habeat motiva præter ea, quæ ratio illi præbet, ægre omnino, imo nullo modo adducitur ad sectandam virtutem atque ad injustam actionem vitandam; ut cum in æstu vehementis cupiditatis reperitur, vel cum agitur de famæ ac vitæ periculo, in injustæ potentium virorum insectationis discrimine, quibus vulgo homines cedunt (2).

3. Quia, qui in conflictu reperiuntur, facile sibi suadent, in ejusmodi casibus hominem non obligari ad tale vel tale facinus, dubia iis insurgunt de demonstrationis vi ac veritate, mens obnubilatur, nec videt amplius, quod antea evidenter cognoscere sibi videbatur; in subsidium adsciscit sapientium dubia, falsum dictamen facile adoptat.

4. Quia, quum ratio non nisi generalia suppeditet principia sive circa cultum sive circa vitæ futuræ præmia vel pœnas, nec determinet in particulari quo cultu, quibus in specie obsequiis divinitatem sibi homo demereri possit; quænam nos maneant præmia,

(1) Cons. Cic. *Academ. Quæst.* lib. 11, præsertim c. 37 et seqq. edit. Taur. 1829. opp. tom. xii.

(2) Cons. Roberti S. J. *Della probità naturale*, parte 2, ubi sex obstacula recenset, quibus homines sola naturali probitate ducti a virtute retrahuntur, quod pluribus illustrat exemplis ductis ab historia antiqua et recentiori. Cons. pariter Card. Gerbilli, *Diss. Della origine del senso morale*. edit. Rom. opp. tom. ii.

quænam pœnæ et quamdiu duraturæ, præsertim quum pœnæ juxta deistas æternæ esse non possint; inde fit, ut omnem penitus vim amittant, et homo hæreat perinde ac si eas non cognosceret, præsertim si vitium utile sit, et virtus circumsepta et obsita difficultatibus, ut passim evenit.

5. Quia hæc omnia confirmantur ex agendi ratione veterum philosophorum (1), ac præsertim recentiorum deistarum, eorumque omnium, qui ipsorum sectantur principia, omni revelatione seposita. Publice enim nullam isti, ut plurimum, religionem exercent, vitiis disfluunt, dilectionis et charitatis actus in proximum, in arduis præsertim, vel omnino negligunt vel parvipendunt. Et hæc quidem illi, qui de probitate quadam naturali atque honestate gloriantur, quibus ad honeste vivendum tot insunt præsidia, sive ex domestica institutione, sive ex quadam laudis et gloriæ cupidine, ex quodam decore, virtutisque insita vi, etc. Verum quid de infimæ plebis hominibus, quibus talia principia communia fierent?

Jam vaga prosiliet frenis natura remotis (2).

Omnibus nempe cupiditatibus simul ac libertas omnis tribuitur, nullum vitium est, in quod flagitiosissimi non ruant ad omnia parati, nec ulla ratione contineri possunt, ut luctuosa experientia evincit, perinde nempe ac si nec Deus esset, nec ulla vel præmia hominis vel pœnæ malis essent constituta.

Unde sic ratiocinamur: Data quæcumque humanæ rationis vi in agnoscendis officiis, quibus homines erga Deum, proximum ac semetipsos obstringuntur, quum in humana ratione nulla sint motiva sufficientia et omnibus accommodata, quæ efficaciter in omnibus rerum adjunctis impellere valeant homines, eosque vel in officio continere vel retrahere a vitiis, ut ex facto experientia omnium sæculorum comprobato evincitur, velint nolint deistæ ac rationalistæ, necesse est vel ut homines sine ullo freno brutorum more dimittantur ingenti omnium jurium ac societatis jactura, vel ut existat aliquod motivum extra humanam naturam positum, quod illa omnia præstet, divina nempe ac supernaturalis revelatio; seu quod idem est: Cum humana ratio ex se motiva sufficientia non præbeat ad homines in officio continendos ac retrahendos a vitiis; iterum necessitas jure merito inferitur divinæ ac supernaturalis revelationis etiam in iis, quæ naturali rationis lumine cognosci possunt (3).

DIFFICULTATES.

Obj. 1. Ipsa humanæ mentis natura et summi nu-

(1) Sic de sui temporis philosophis scribebat Cicero, *Quæst. Tusc.* lib. 11, c. 4. « Videre licet alios tanta levitate et jactatione, ut iis fuerit non didicisse melius; alios pecuniæ cupidos, gloriæ nonnullos, multos libidinum servos ut cum eorum vita mirabiliter pugnet ratio; quod quidem mihi videtur esse turpissimum. » Cons. Roberti, *Della probità naturale*.

(2) Horat. lib. 11, sat. 7.

(3) Optime S. Thom. p. 1. q. 1. ostendit, quod circa ea etiam, quæ de Deo ratione humana investigari possunt, necessarium fuit hominem instrui re-

PERRONF. I.

minis idea recte efformanda omnem excludunt supernaturalis revelationis necessitatem; quemadmodum enim omnia alia animantia iis viribus prædita sunt, quibus naturæ suæ fines attingere possint, ita procul dubio homines ratione sibi concessa præstant reliquis animantibus, eisdemque facultas data est ea omnia intelligendi et observandi, quæ ad summos humani generis fines obtinendos, scilicet ad officia tuenda et ad religionem colendam, spectant. Deinde 2. homo, simul atque eo pervenit, ut rationis et officii sui sibi conscius sit, necesse est rationem teneat tanquam supremam cognoscendi vim, ejus decreta in omnibus vel cogitationibus vel actionibus servare debeat. Quicumque autem, spreto hoc rationis humanæ principatu, revelationis, quæ modo supernaturali ad certos homines delata dicitur, eam esse auctoritatem statuit, ut ei sine ulla dubitatione cæco quodam instinctu aut sensu parendum sit, is veram hominis naturam ac dignitatem tollit atque evertit. 3. Humana mens legibus cogitandi ipsi innatis subiecta, quæcumque vel sensuum ope perceperit, vel cogitatione ac meditatione repererit, proxime quidem ad causam aliquam in mundo sensibus obvio vel ad origines in ipsa mente latentes referre cogitur; ideoque stultæ esset arrogantia, si causam eventus in rerum natura observati aut origines veræ religionis inter homines deprehensæ in animæ facultatibus reconditas non statim perspexerit, eas prorsus negare velle, et supernaturalem ac miraculosum eventum fingere, cujus certa quædam nota demonstrari omnino nequit. Si qui autem sunt, qui *supernaturalismum*, ut vocant, *rationalem* tuiti, religionem christianam rationi prorsus convenire censeant, nihilominus tamen eandem supernaturali modo revelatam esse contendunt, si leges cogitandi a Deo ipso homini datas transgrediuntur; nam quæcumque religionis doctrina menti humanæ dicitur plane convenire, ea ex hac ipsa ad leges ejusdem accommodatæ repetatur necesse est. 4. Quum plures religionis doctrinæ, quæ vulgo *positivæ* dicuntur, revelationis divinæ ejusque supernaturalis ac miraculosæ dignitatem sibi arrogaverint, nisi quis cæco quodam arbitrio alteram alteri præferre velit, nulla alia est ratio et via eas examinandi, quam ut illarum placita cum iis, quæ via naturali rectæ rationis de Deo ejusque voluntate ipsi innoverint, diligenter componat et ad hanc normam sine omni superstitione exigat. Nam qui hac norma in exploranda religionis, quæ supernaturalem se profiteatur, veritate uti noluerit, ei verendum esset, ne, si forte dæmon aliquis aut homo se Dei legatum profiteretur, aut falsa aut mala pro veris et honestis venditare auderet, placita summo numine indignissima tanquam ab ipso revelata sibi obtruderentur.

velatione divina, quia veritas de Deo per rationem investigata a paucis et per longum tempus et cum admixtione multorum errorum homini proveniret, a cujus tamen veritatis cognitione dependet tota hominis salus, quæ in Deo est. » Eadem inculcat et fusius evoluit tum 2. 2. q. 2. art. 4. in corp., tum *Contra gentes* lib. 1, c. 4.

(Deur.)

tur. Quot mala facinora, neglecta rationis cultura, obtentu numinis, et revelationis divinæ inter homines patrata sint, historia gentium abunde docet. 5. Accedit, quod omnino nulla revelatio, quæ sicut historia aliorum testimoniis nititur, tam certam potest nobis persuasionem afferre, quam quæ ex ratione proficiscitur, cujus decreta homini sua ipsius conscientia innotescunt. Quo magis autem religio intimæ humanæ mentis conscientiæ insita fuerit atque impressa, eo certius homo beneficam ejus vim in variis vitæ humanæ vicissitudinibus experietur. 6. Denique argumentum speciosissimum, quo revelationem supernaturalem ostendunt (*supernaturalistæ*), *petitionis principii*, quod vulgo dicitur, vitio premitur. Id enim sumitur ex iis, quæ in aliquo libro, qui modo quodam supernaturali confectus esse perhibetur, leguntur. Huic autem ipsi fidem esse adhibendam hoc argumento scilicet persuadere conantur, quod supernaturalem revelationem contineat. Itaque demonstrandum pro demonstrato ponunt. Ac si quis, ut fit, rationis humanæ imbecillitatem religionisque naturalis insufficientiam e peccato originali, ex lapsu protoplastorum scilicet oriundo, demonstrare velit, is sane in eodem errore versabitur. Nec minus in eandem reprehensionem incurret quicumque argumentationibus e ratione et philosophia deductis fidem *religiosam*, a ratione et philosophia plane alienam, ad earum præcepta non esse exigendam statuerit; ergo. Hactenus Wegscheider (1) ad suum rationalismum statuendum.

Resp. generatim *D.* Et hæc usque adeo non destruunt factum a nobis statutum, ut ne attingant quidem, *C.* destruunt vel attingunt *N.* Stat adhuc tota argumenti a nobis inde deducti firmitas, stant omnia quæ nexu legitimo ex eo consequuntur. Sed jam expendamus singula ab adversariis asserta.

Ad 1. *N. A.* Ad arg. sive rationem *N.* paritatem. Cetera enim animantia, cum instinctu ac necessitate agant, iis utique mediis omnibus a natura instructa esse necesse est, quibus finem suum attingant. At vero homines, cum ratione ac libertate præditi sint, possunt utique a fine suo aberrare, prout eos sive quoad religionis cultum sive quoad officiorum observantiam revera et aberrasse olim et nunc quoque temporis turpiter aberrare historia et experientia testantur; quibus insuper edocemur nunquam per se homines a publica ejusmodi et universali aberratione eximi potuisse vel posse, ut ostensum a nobis est, absque externo aliquo adjumento, quo non solum rite instituantur, sed præterea ad exequenda ejusmodi officia moveantur et impellantur. Hac ratione non solum hominis naturæ et dignitati opportune provisum est, sed præterea etiam homo ipse et tutius ducitur, et occasio ei præbetur tum exercendi virtutes sibi proprias, tum melius divinas perfectiones cognoscendi.

Ad 2. *D.* Id est, posita gratuita hypothesis de

(1) Op. cit. proleg. c. 1, § 11. Quod si cuiquam videri possint obscuræ ejusmodi difficultates ita expositæ, meminisse is debet illas de verbo ad verbum ex citato auctore esse desumptas.

plena officiorum cognitione et motivorum ad illa efficaciter adimplenda, *Tr.* vel *C.* sublata ejusmodi hypothesis *N.* Et hoc est præcisè de quo queritur; omnium porro sæculorum experientia et factum ipsum ejusmodi hypothesis destruunt. Rationalistæ igitur vere principium petunt, dum assumunt, quod esset probandum, et falsum omnino est. Ad conf. *quicumque autem spreto hoc rationis*, etc. *D.* id est, qui rationi non tribuunt nisi eam partem, quæ ei competit, *N.* qui nullo modo rationem consulunt, imo et excludunt atque spernunt *C.* Hoc vero non contendunt, qui rationem revelationi subjiciunt. Perperam proinde affirmant rationalistæ, cæco instinctu aut sensu ab homine parendum esse supernaturali revelationi, quæ rectum rationis usum nunquam proscrispsit, imo commendat. Rectæ præterea rationis munia in revelationis negotio in eo sita sunt, ut expendat fundamenta, quibus hæc innititur, et deinde, hæc semel constituta, se submittat in iis, quæ ejus captum excedunt, quod ratio ipsa dicat; in ceteris vero, quæ ejusdem aciem nimis superant, plura habet, in quibus se exerceat, ea evolvendo, quæ per revelationem didicit. Hæc autem agendi ratio nullatenus veram hominis naturam tollit atque evertit, ut ipsi autumant, sed impedit, quominus natura ac dignitas humana rursus concidant, prout revera hoc destitutas præsidio concidere necesse est.

Ad 3. *D.* Nisi certo constet ab alia causa, quam a naturali esse repetenda, *C.* alias *N.* Et hic rursus principii loco constituunt adversarii (qui nos arguunt petitionis principii) quod falsum est; asserunt et supponunt, sed non probant, humanam rationem absque externo ac supernaturali subsidio tum omnia religionis ac morum præcepta agnovisse tum motiva ad ea exequenda, quod est contra factum. Scilicet quidpiam constanti vultu tanquam ex delphico tripode asserere et illud argumentis stabilire non idem est. Primum illud optime adversarii nostri præstant, alterum negligunt. Ad Prob. *stultæ esset arrogantia*, etc. idem esto responsum; addatur non fingi a nobis *supernaturalem ac miraculosum eventum*, cujus certa quædam nota demonstrari omnino nequeat, sed plane demonstrari, prout evidenter patebit, cum sermo erit de divinæ revelationis existentia, ubi pariter ostendemus certas quasdam esse notas ad supernaturalem ejusmodi eventum secernendum. Ad Conf. *si qui sunt, qui supernaturalismum... ii leges cogitandi... transgrediuntur*, etc. *N.* Aliud enim est, facta revelatione earum veritatum, quæ in naturæ ordine continentur, deprehendere eas consentaneas esse rectæ rationis principii, quod factum difficile non est; aliud vero illas omnes veritates, seposita revelatione, cognoscere, quod adeo difficile est, ut nedum integri populi plurimum sæculorum decursu, sed vel ipsi sapientissimi philosophi in eo cæciverint et toto cælo erraverint, ut ex facto ostendimus (1). Duo hæc adversarii commisceant in sua thesi, quæ commisceri nec possunt nec debent.

(1) Plato communionem uxorum in sua republica admisit. Socrates Theodotam quamdam meretricem

hinc negamus illationem: *quæcumque religionis doctrina menti humanæ prorsus dicitur convenire, ea ex hac ipsa ad leges ejusdem accommodate repetatur necesse est*; detecto enim sophismate, ejusmodi illatio evanescit. Adnoto præterea, tanquam certum rursus assumi ab adversariis divinam revelationem non complecti nisi eas veritates, quæ ordinem naturalem non prætergrediuntur; complectitur autem revelatio plures alias veritates, quæ humanæ mentis aciem superant, ut suo loco ostendemus, quare rursus peccat adversariorum argumentatio, et eo laborat vitio, quod falsi suppositi vulgo dicitur.

Ad 4. *D.* Et inde sequitur rationem per se posse omnia religionis et morum officia cognoscere, vel cognita ab ipsa fuisse seposita revelatione, *N.* ut patet ex dictis; sequitur rationem propositas sibi morales veritates cognoscere tanquam rectis principii congruentes *C.* Recolantur nuper dicta in resp. ad Conf. 3. difficultatis. Eadem semper æquivocatione laborant ejusmodi argumenta. Ad Conf. *quot mala facinora*, etc. *D.* Ex neglecto examine accurato motivorum, quæ vocantur *credibilitatis*, *C.* rite adhibito hoc examine *N.* Quæ vero ejusmodi motiva sint, inferius aperiemus.

Ad 5. vel *N.* vel *D.* Persuasionem non afferat ejusdem ordinis *C.* alterius ordinis, quæ eandem pariat certitudinem seu saltem æquivalentem *N.* Ex logicis enim omnes norunt pro subjecta materia triplicem distingui certitudinem, metaphysicam, physicam atque moralem; et postremam hanc, ut reliquas, quæ ad institutum nostrum non pertinent, taceamus, dummodo plena sit, conditionesque omnes præseferat, quas illi requirunt, nos tutos æque de veritate redere ac certitudinem metaphysicam, atque in eam demum resolvi. Hinc non minus certus sum me existere ex testimonio sensus intimi, ac existere Romam vel Lutetiam Parisiorum ex testimonio ceterorum hominum. Talis vero est certitudo, cui innititur existentia revelationis, ut suo loco ostendemus. Ergo falsum est, quod ab adversariis adstruitur.

Ad 6. *N.* Tantum enim abest, ut istud sit argumentum speciosissimum, ut sine illo res plane confici possit, prout reipsa a nobis præstitum est; etenim nunquam ad illud recurrere debuimus, ut ex tota hucusque instituta disputatione patet, in qua præfatum argumentum non solum non attingimus, sed ne innuimus quidem; reliqua proinde superstructa corruunt (1).

docet artem homines alliciendi, apud Xenophontem *De dictis et factis mirabil.* lib. iv, c. 11. Epictetus in *Enchir.* c. 42. fornicationem ut licitam admittit. Aul. Gellius, *Noct. attic.* lib. xix, c. 11. refert versus amatorios Platonis, quibus scelestæ prædæstina commendatur; sed me dies deficeret, si omnia errorum monstra, quæ veteres admisissent, recensere vellem. Recentiores deistæ, ut suo loco ostendemus, non minus absurda et impia docuerunt.

(1) Infirmæ adeo virtutis sunt argumenta, quibus theologiæ in Academia fridericiana professores inexpectata juventuti illudunt eamque decipiunt! quibus illi, qui de Christiano nomine gloriantur, fundamenta subruunt christianæ religionis et cujuscumque supernaturalis revelationis, ut eam a sola ratione repetant, id est, ut solum deismum statuunt sub christiani no-

Frustra divinæ ac supernaturalis revelationis possibilitas atque necessitas fuisset per nos constituta, nisi præterea adstrueremus certas notas ad eam discernendam ab hominum fraude.

Hujusmodi notarum potissimæ, omnium consensu, sunt miracula et prophetiæ. Hæc notæ si vere existant in confirmationem alicujus doctrinæ, vel ad comprobendam alicujus missionem, quæ a Deo esse perhibeantur, nullum dubium superesse potest sive circa divinitatem illius doctrinæ, sive circa divinum missionem illorum, in quorum gratiam edita illa sunt.

Deistæ ac rationalistæ, cum nullam supernaturalem revelationem agnoscant, nullum pariter agnoscunt opus supernaturale ad eam confirmandam.

In rationalistarum systemate religio, quæ *supernaturalis* dicitur, nil aliud est, quam ipsa religio naturalis sub forma *positiva* proposita Dei nomine, *arbitrariis* nonnullis additis institutis, ac *mythis* (1) involuta ad quamdam apud rudes aucupandam auctoritatem. Quare factum est, ut religiones mosaica et christiana *arbitrariæ* ab ipsis nuncupentur passim, et ex ea parte, qua prodigiosa facta vel narrationes exhibent, *mythologica* vocentur.

Ex ejusmodi principii facile est dignoscere, nullas ab his auctoribus veras ac proprie dictas notas agnosci ad supernaturalem divinam revelationem secernendam. Cum vere hoc systema sibi sumpserint biblici germanici protestantes, fit, ut veluti mythi ab ipsis traducantur et juxta naturæ leges passim explicentur miracula omnia, ut suo loco prolatis exemplis ostendemus.

Ut ejusmodi ambages atque impietatem abjiciamus, remque totam a suis principii exordiamur, declarabimus quid *miraculi* et *prophetiæ* nomine intel-

minis larva! Enim vero tales sunt fructus, quos demum in Germania protulit protestantismus! Attamen, ut melius dignosci possit quo istiusmodi professores tendant, operæ pretium erit cum versare librum, quem nuper edidit Cl. August. Theiner, *Storia del seminario ecclesiastico, o gli otto giorni a Sant' Eusebio a Roma. Roma 1854.* epocha III, ubi totum hoc negotium repetit a suis causis. Confundi tamen non debent protestantes, quos vocant rationalistas seu naturalistas, de quibus agimus, cum aliis qui supernaturalistæ dicuntur, quique adhuc revelationem retinent.

(1) En, quid *mythi* nomine intelligant neoterici protestantes rationalistæ: *Mythos* generatim est narratio quædam ad antiquissimam populi aut religionis instituti cujusdam historiam maxime pertinens, quæ vel prorsus ficta est, vel factum aliquod aut placitum quoddam philosophicum additamentis fictis ac plerumque miraculosis exornatum exhibet. Imbecillitas hominum rudiorum, qui accuratiore rerum naturæ et philosophicæ cognitione destituti, et fervidiore imaginandi vi ducti, religionis ideas sine involueris historicis et symbolicis neque ipsi capiunt, nec cum aliis communicare valent, et modus eas per *traditionem* propagandi *mythos* istos, quibus omnium religionum origines implicatae sunt, progenuit ac sustentavit; quemadmodum reliqua omnium gentium historia antiquior *mythis* referri est. Ita Wegscheider, op. cit. Cap. 1, § 8, n. b. Niebuhr, *Roemische Geschichte*, id